

Nagyon is kézzelfogható dolgokat említhetnék, *mondotta mintegy magának Labelle, a francia utazó*, lehet, hogy ez is baj, olyanokat, amelyek egészen egyszerűen könnyebbé tehetnék hétköznapjaimat.

És várok még egy szerencsés mozdulatot, amely rendbe tesz végre mindent körülöttem.

Várok valakit, aki kijavít mindent, amit elrontottam.

Mert *biztosan* sok mindent rontottam el.

Aztán, tudom, mégse történik meg ez a találkozás, *mondotta mintegy magának Labelle, a francia utazó*. Vagy mégis megtörténik, csak nem veszem észre. Mert nem vagyok eléggé felkészült a találkozásra.

Talán nem is találkozásra várok, hanem valamiféle lehetőségre.

Egy felkínált lehetőségre várok.

Olyan ez, mint amikor régi hajóstársaim ismeretlen tájakat hódítottak meg. Új földrészekre tették lábukat, új szigetekre találtak rá, és valami rendkívülire számítottak, mialatt első lépéseiket tették az ismeretlenben. Próbálták feltérképezni a partvidéket, hogy megtudják, hova is vetődtek, *mondotta mintegy magának Labelle, a francia utazó*. Aztán a rendkívüli legtöbbször elmaradt.

Elmaradt a rendkívüli, és mégis valami új kezdődött. És ez az új csak az övök volt, egyértelműen.

A partvidék feltérképezésének lehetőségére várok én is, *mondotta mintegy magának Labelle, a francia utazó*, egykori hajósok kései leszármazottja. Valami ismeretlenre és rendkívülire számít mindenki, aki úgy érzi, hogy életének jobbításához ismeretlen és rendkívüli erő szükségeltetik. Valami távlat kellene, egy partvidék, amelyet feltérképezve megállapíthatnám, hogy valóban, ez sem rendkívüli, de mégis, csak az enyém.

Jelenleg hajózom ide-oda végtelen tengereimen, *mondotta mintegy magának Labelle, a francia utazó*, és arra várok, hogy találkozom végre saját, személyemre szabott és ismeretlen földrészemmel.

Hogy találkozom végre az *ismeretlennel*, amely találkozás ismerős lesz mégis, valahonnan.

P. GÁBOR MÓZES
teológus

(és láss csodát!)

Mindannyian voltunk gyerekek, ezért *vissza* tudunk emlékezni akkori látásunkra: a csodák világa és a világ csodái még nem szakadtak el egymástól, sőt azt a megkülönböztetést sem ismertük, hogy természetes és természetfölötti. Minden egységes, lehetséges és magától értetődő volt. Az ég is nyitva állt előttünk.

Ebbe a hagyományos és védett kegyelmi állapotba azóta egyre

hamarabb betör a zord realitás: a tv-mesék egyre jobban hasonlítanak az akciófilmekre, a gondterhelt és ideges szülők egyre kevésbé tudják leplezni, hogy a rossz tolatódóbb, mint a jó. Létünk sokszor egy hajszálon függ, — kitől is?

Sokan nem látják ezt tisztán. A *Cantata profana* hangzavara azonban már azoknak sem tetszik, akik nemrég nagy reményekkel és önbizalommal vágtak bele az élet kalandjába. Alaposan belebonyolódtak a labirintusba, mert már akkor sem tudnak kilépni belőle, ha a legszívesebben otthagynák. Mert mindennek ára van.

Sokan alkudoznának egy jó üzlet reményében: hogyan lehetne jól élni nagyobb anyagi biztonsággal, jobb lelkiismerettel, egy kicsit több fényel ebben a szellemi homályban, — hogy legalább orra ne bukjának. Csak annyi kegyelem kellene, hogy elfelejtsék minden bajukat. Mert végül is kedvük szerint, maguknak akarnak élni.

A profán vallásosság, bármilyen ellentmondásos, — létezik. De Isten őrizze a nagy istenélményektől. Ugyanis nemcsak megelégszik egy langyos, testi-lelki jó közérzettel, hanem fél is a mindent fölkaparó, nagy találkozástól — az igazi Istennel. Mert ez ítéletet jelent. Utána már nem élhet valaki a kedve szerint magának.

A teofániák természetesen sokfélék. A félelmetes villámcsapás inkább elrettentés és büntetés, a szelíd fuvallat pedig inkább annak a jele, hogy kegyelmet talált valaki az Örökkévalónál. És Atyává válik annak, akit fiává fogad. De ehhez minden zaklatott, bizonyosságot vagy biztonságot kereső felnőttnek gyerekké kell lennie.

Mindannyian lehetünk gyerekek. Ha fölismerjük, hogy felnőtt gondjaink nevetséges aggodalmak az ég alatt (sub specie aeternitatis). Csak csőlátásunkat kellene megfordítanunk ahhoz, hogy mindenben fokozottabban észrevegyük Isten tanító, figyelmeztető, vizsgálató jelenlétét. Mert az ő országa nálunk kezdődik.

Fölfedezése misztérium marad, amely másnak nem sokat mond. Mindenesetre a fölfedezőnek ezután ismét megszűnik a profán és a szakrális kettőssége. Nem lesz evilág és túlvilág. Nem kell arra várni, hogy Isten országa eljőjön látható módon. Nem lehet azt mondani: Nézzétek itt van vagy amott! Szemléletünknek kell megváltozma, hogy Isten atyai uralma természetes tapasztalattá legyen.

Mindez úgy hangzik, mintha gyerekjáték lenne, és egyeseknek talán az is. De mi legyen a megfáradt, becsapott és magukat áltató sokakkal? Akik még soha nem gondoltak nagyot, soha nem kockáztattak semmit és mások utánzása helyett soha nem mertek valami eredetit tenni. Rajtuk csak a csoda segíthet?

Megválaszolhatatlan kérdések. Attól azonban tartok, hogy ez a hitetlen nemzedék sem fog jelet kapni, mert ha kapna, azt nem venné észre, és ha észrevenné, azt nem értené meg. Ha Mózesre

és a prófétákra nem hallgatnak, akkor annak sem fognak hinni, aki a halottak közül föltámad. De bár ne lenne igazam.

POSZLER GYÖRGY
esztéta,
irodalomtörténész

Aljosa Hagymája

Tudom, olvastam. Legalábbis azt hiszem, jól emlékszem. Az ember — természeténél fogva — nyitott a transzcendenciára. A transzcendencia — természeténél fogva — megnyilatkozik az embernek. Nos, úgy vélem, nyitott vagyok a transzcendenciára. De a transzcendencia közvetlen, földi-emberi megnyilatkozásaival — mindeddig — nem találkoztam. Az evangéliumban és vallástörténetben — természetesen igen. Az életemben és tapasztalatomban — valóban — nem. Lehetséges azonban, hogy Hegel alapigazsága e szempontból is végiggondolandó. Amit — némi aforisztikus leegyszerűsítéssel — így szoktak emlegetni. Aki értelmesen néz a világra, arra a világ is értelmesen néz vissza. Átkölthető így? Aki a transzcendencia óhajával néz a világra, arra a világ is a transzcendencia valóságával néz vissza? Nem tudom. Nagy emberrel, néhányal találkoztam. De „csak”? emberi, evilági nagyságot éreztem. Hogy önmaguk minőségét képviselik. Nem valami ezen túli és felüli erőt. Bennem lehet a hiba. Nem a transzcendencia nem nyilatkozott meg, hanem én nem vettem észre. Mert nem néztem határozottabban a transzcendencia óhajával, ezért nem találkoztam világosabban a transzcendencia valóságával. De találkoztam nem közvetlenül, ám közvetetten a transzcendencia megnyilvánulásával. Közvetetten, azaz nem az életben, hanem az irodalomban. Csakhogy — gyermekem lélek vagyok — nekem az irodalom élet. Valahogy közvetlenül vagyok az irodalomban megszólított.

Ehhez ide kell idéznem Füst Milánt. E közvetlen megszólított-ságot, legalábbis ennek elméleti-költői igazolását tőle tanultam. A költészet nagy emberi teremtményeit élő alakokként kezelte. Szerette és gyűlölte, megismerte és nem ismerte meg Őket. Főként Shakespeare és Tolsztoj esetében. A gyötrődően töprengő dán királyfiról valahogy így: én minden e földön valaha is élt ember közül a legjobban ezt a Hamletet szeretem. Anna Karenina őszintén életszerető bátyjáról valahogy így: biztosan megismerném ha szembe jönne velem az utcán; ó, Sztjiva, mondanám, ó, Sztjiva — és megölelném. Nem tagadom, így valahogy vagyok én is.

Az irodalomban pedig — mondtam már — találkoztam a transzcendencia megsejtetésével. Az emberi, evilági nagysággal, amiben megnyilatkozik valami ezen túli és felüli erő. Egészen elmentéses égtájokról vett példákban: Shaw Szent Johannájával és Dosztojevszkij Miskin hercegével. De az első váratlan csodáiban